

Szűk Balázs

M. Tóth Éva „jelenései”

A Balázs Béla-díjas dr. M. Tóth Éva az Eszterházy Károly Egyetem egyetemi tanára, a Mozgóképművészeti és Kommunikációs Tanszék vezetője, gyakorló animációs rendező. A művésznő kétéves esti gimnáziumban a munka és az egymásra utaltság tiszteletét elsajátítva végzett, s e makacsnak köszönhető, hogy eljutott a Magyar Iparművészet Főiskola grafikus és középiskolai tanár szakára. Már igen korán felismerte, hogy az animáció az egyik legszabadabb vizuális műfaj: ami minden lehet, mert a szabály mi magunk vagyunk.

A kilencvenes évektől reklámügynökségek művészeti vezetőjeként dolgozott, televíziós művészeti műsorokat szervezett (Cirka-Firka), majd a Pannóniafilmhez és annak jogutódjához, a Magyar Rajzfilm Kft.-hez került animációs rendezőként, nemzetközi fesztiválokra is kijutva. 2001-től komoly szakírói tevékenységet is végzett (*Animare necesse est...*, *Aniráma*, *Animációs mozgóképtörténet I.*). Ugyanilyen igényességgel állított emléket portréfilmjeiben kortárs rendezőknek is (Orosz István, Rófusz Ferenc, Keserű Ilona, *Animare necesse est*, 8 rövidfilm magyar animációs mesterekről). 1995–2004 között önálló grafikusként is bemutatkozott Budapesten és Kaposvárott. Animációs alapító tanár a Kaposvári Egyetem Művészeti Karán, animációs szakalapító a Budapesti Metropolitan Egyetemen, 2017-től pedig tanszékvezető Egerben.

1994 óta monokrómban (fekete-fehérben, kék) gondolkodik, még fő tematikájában is „a fénylő éjszakák” szabad asszociációiban is (álmok, lebegések, víziók, bibliai/történelmi látomások: *Amszterdam*, *Liaison*, *Et in Arcadia Ego*, *Jelenések*, *Lajka-emlék*, *Vox Animae*, *Tranzit*). Ezért különösen izgalmas színes kézi rajzokból portrékból, talált fényképekből építkező kollázsfilmje *A mi ágyunk*, mert a coloritokban végtelenül tobzódik, ugyanakkor a fő formák (ágy, kapu, ablak) felé vezet a gyorsuló mozgásokkal. Digitálisan megmozgatott, színes képeslap- és családfotó-filmje, a *Zenit* nyugodtabb, az előbbihez képest statikusabb, ál 3D karakterű. Nosztalgikus városi és vízparti séta. A Karinthy Frigyes kisregényből adaptált, vegyes technikájú ízig-vérig „női lélegzetű” *Capillária* tüntetőleg elválig az előbb említett tendenciától. Kalandos swifti történettel, narrációval rendelkezik, de fülledt erotikájával kioltja a férfi élet logikát kereső, építkező racionalizmusát, s valami bekebelező-elnyelő természetesség felé hajt egy belső utazásban. Minde mögött ott a félelem. Mindnyájunk ősi félelme.

M. Tóth Éva rajztechnikája rendkívül változatos: toll- és tusrajz, kollázs-, fénykép- és grafikamozgatás, valós impresszív mozgókép, sokszor ezek dinamikus, örvényszerű váltakozása, azaz a határok állandó átlépése. Mintha mindig merül-

nénk, sodródniánk, köröznénk, valamivé áttranszformálódniánk, vagyis szüntelen pulzálva változnánk. Ezek a képáramlások egyáltalán nem kiszámíthatók, hanem erősen, mélyről jövőn zaklatottak. E nyomasztó világot viszi tovább a kísérletező hangkulissza reális-közönséges hangok elmosásával, mixelésével, gyakran zajokká, dübörgésekké fokozva. Fő képi motívumai: csillagok, tenger, utak, terek, ablak, lépcsők, ágyak, székek, villák, férfi és női erők marcangoló összecsapásai (héjánász-érzetek), angyalkák és kiskamaszok csacska nevetései. Eligazodni nagyon nehéz e filmekben, de ha engedjük magunkat az áramlatban, érzetekben, lebegve könnyebb lesz minden. Ezek a terek és idők kozmikusak és nőiesek. Azaz léteznek. A férfi nem tehet mást, mint feléjük sodródik, átadja vagy megadja magát. Mert a nőiség isteni lényegű, de az alázatos elfogadás is az. S így lesz a kettő egy.

Tékozló fiú
(2003, akril, farost, 60×50 cm)